

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 14 juni 1944 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förbättring av vissa äldre tjänstepensioner.

I nedannämnda till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade motioner hava förslag framställt i fråga om förbättring av vissa äldre tjänstepensioner m. m.

I två likalydande motioner, väckta den ena under nr 94 i första kammaren av herr *Holmström* jämte tjugufem av kammarens övriga ledamöter och den andra under nr 151 i andra kammaren av herr *Hallén* jämte fyrtio av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen beträffande alla dem, som åtnjuta pension enligt före den 1 juli 1939 gällande grunder i civila eller militära tjänstepensionsreglementen eller tjänstepensionsreglementen för arbetare i statens tjänst, måtte besluta, att deras pensioner från och med den 1 juli 1944 må utgå efter samma grunder, som äro fastställda i motsvarande pensionsreglementen, vilka trädde i kraft den 1 juli 1942; eller om detta i nuvarande läge icke är genomförbart, att deras pensionsunderlag från och med den 1 juli 1944 må beräknas i förhållande till lönen å C-ort enligt bestämmelserna i närmast före den 1 juli 1939 gällande avlöningsreglementen med dyrtidstillägg och kristillägg enligt de grunder, som nu gälla för sådana f. d. befattningshavare, som avgått före sistnämnda datum».

I en inom andra kammaren under nr 155 väckt motion hemställer herr *Senander* jämte två av kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen måtte besluta om sådan höjning av pensionerna för de statstjänstemän, som avgått från sina befattningar före den 1 juli 1939, att pensionerna uppgå till samma storlek som de pensioner, vilka utgå till statstjänstemän, som pensionerats efter sagda tidpunkt».

I två likalydande motioner, väckta den ena under nr 95 i första kammaren av herr *Holmström* och herr *Johanson, Karl August*, samt den andra under nr 152 i andra kammaren av herr *Sundberg* jämte två av kammarens övriga ledamöter, hemställs, »att riksdagen vid eventuell reglering av tjänstepensionerna för de f. d. befattningshavare i statens tjänst, vilka avgått före den 1 juli 1939, måtte besluta, att för lots, lotsförman och överlots samt för lokeldare och lokförare skola tillämpas de tjänstepensionsunderlag, som svara mot de lönegrader, som enligt bestämmelserna i 35 § och 36 § av allmänna tjänstepensionsreglementet skola gälla för motsvarande befattningshavare».

I två likalydande motioner, väckta den ena under nr 68 i första kammaren av herr *Holmström* jämte tjugu av kammarens övriga ledamöter och den andra under nr 96 i andra kammaren av herr *Hallén* jämte fyrtioen av kammarens övriga ledamöter, hemställes, »att riksdagen beträffande alla de lärare vid folk- och småskolor, vilka åtnjuta pension av statens pensionsanstalt enligt före den 1 juli 1939 gällande grunder, måtte besluta, att deras pensioner från och med den 1 juli 1944 må utgå efter samma grunder, som äro fastställda i det pensionsreglemente, vilket trädde i kraft den 1 juli 1942, eller, om detta i nuvarande läge icke är genomförbart, att deras pensionsunderlag från och med den 1 juli 1944 må beräknas i förhållande till lönen på C-ort enligt bestämmelserna i närmast före den 1 juli 1939 gällande avlöningsreglemente».

I en inom andra kammaren under nr 388 väckt motion hemställa fröken *Nygren* och herr *Kyling*, »att riksdagen beträffande alla de lärare vid kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor, praktiska mellanskolor samt högre folkskolor, vilka åtnjuta pension av statens pensionsanstalt enligt före den 1 juli 1939 gällande grunder, måtte besluta, att deras pensioner från och med den 1 juli 1944 må utgå efter samma grunder, som äro fastställda i det pensionsreglemente, vilket trädde i kraft den 1 juli 1943, eller, om detta i nuvarande läge icke är genomförbart, att deras pensionsunderlag från och med den 1 juli 1944 må beräknas i förhållande till lönen på C-ort enligt bestämmelserna i närmast före den 1 juli 1939 gällande avlöningsreglemente».

Beträffande motiveringen för de sålunda framställda förslagen får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Till utskottet ha vidare inkommit framställningar från *pensionerade statstjänstemäns riksförbund m. fl.*, innefattande synpunkter på och önskemål beträffande den nu föreliggande frågan.

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från *statskontoret*, som anfört följande:

De föreslagna pensionsregleringarna torde, såvitt framgår av den i motionerna anförda motiveringen, vara avsedda att omfatta alla äldre tjänstepensioner. Av förslagen beröras alltså såväl sådana tjänstepensioner, som bestämts å s. k. nyreglerad lön, d. v. s. pensioner, vilka utgått enligt följande pensionsbestämmelser, nämligen 1920 års pensionslag för affärsverken, kungörelsen nr 456/1921, civila och militära tjänstepensionsreglementena, 1938 års tjänstepensionsreglemente för lärare vid folk- och småskolor m. fl., 1939 års tjänstepensionsreglemente för lärare vid högre kommunala skolor och 1934 års arbetarpensionsreglemente, som ock tjänstepensioner, som avvägs med hänsyn till s. k. oreglerad lön och som utgått enligt äldre pensionsbestämmelser än de nämnda.

Dessa senare äldre tjänstepensioner hava efter tillkomsten av de på lönerna enligt det för kommunikationsverken från och med den 1 juli 1920 tillämpade lönesystemet baserade nyreglerade pensionerna vid upprepade tillfäl-

len nyreglerats. Beträffande de mera omfattande av dessa pensionsregleringar må lämnas följande kortfattade redogörelse. 1922 års reglering (kungörelsen nr 360 1922) begränsades av kostnadsskäl till att bereda skälig förbättring av de lägre pensionerna i form av särskilt pensionstillägg, som för pensioner under 1 500 kronor i regel utgjorde 180 kronor för år, för pensioner mellan 1 500 kronor och 2 000 kronor 120 kronor för år samt för pensioner till belopp av 2 000 kronor och däröver 60 kronor för år, dock så att högsta beloppet av pension och tillägg ej fick överstiga 2 560 kronor. 1925 års pensionsreglering (kungörelsen nr 280 1925) innefattade såsom ett första led en höjning av äldre pensioner med belopp så avpassade, att vid tillämpning av de för nyreglerade pensioner gällande dyrtidstilläggsgrunderna, innehavarna av dessa äldre pensioner komma i åtnjutande av sammanlagda pensions- och dyrtidstilläggsförmåner av i huvudsak oförändrad storlek (förhöjning I). Pensionsregleringen innefattade emellertid även en verklig förhöjning av äldre pensioner (förhöjning II). Med denna förhöjning avsågs att åstadkomma en skälig anpassning av de äldre pensionerna efter motsvarande nyreglerade pensionsunderlag. Förhöjningen, som för närvarande är tillförsäkrad dels pensionerade statliga befattningshavare, dels ock — jämlikt beslut av 1938 års riksdag — pensionerade lärare vid folk- och småskolor, utgör i allmänhet hälften av skillnaden mellan den genom förhöjning I reglerade pensionen och motsvarande nyreglerad pension. Erinras må, att 1921 års pensionskommitté föreslagit, att förhöjning II skulle motsvara två tredjedelar av sagda skillnad.

Beträffande storleken av nu avsedda oreglerade tjänstepensioner i förhållande till pensionerna enligt civila tjänstepensionsreglementet hava undersökningar verkställt vid en inom finansdepartementet år 1939 slutförd statistisk pensionsutredning. I den departementspromemoria, som låg till grund för i propositionen nr 296/1939 framlagt förslag om förbättring av vissa äldre tjänstepensioner, uttalas beträffande resultatet av sagda utredning, att skillnaden mellan de äldre tjänstepensionerna och deras nyreglerade motsvarigheter vore i det övervägande antalet fall så obetydlig, att man vid bedömning av skäligheten och behovet av en höjning av pensionsnivån i allmänhet kunde jämställa de äldre och de nyare pensionerna. Av den i utredningen lämnade redogörelsen för pensionsförhållandena inom olika förvaltningsområden må anföras, att inom allmänna civilförvaltningen de äldre tjänstepensionerna genom 1922 och 1925 års pensionsregleringar uppbörats till sådan storlek, att de i allmänhet uppgingo till mer än 90 procent av motsvarande pensioner enligt civila tjänstepensionsreglementet. För postverkets och statens järnvägars ordinarie personal, för officerare å aktiv stat och med dem jämställda samt för förutvarande folkskollärare var läget i stort enahanda. För folk- och småskollärarynnorna uppgick relationstalet för flertalet till 87 å 88 procent av ny pension.

I förenämnda proposition nr 296/1939 föreslagna pensionsreglering begränsades till vissa grupper militära pensionstagare, vilka i pensionshänseende intogo ett så ogynnsamt läge, att en omedelbar förbättring ur billighetssynpunkt framstod såsom motiverad. Med prövningen av frågan om en generell höjning av pensionsnivån för äldre pensioner ansågs lämpligen böra anstå till dess 1938 års pensionsraskunniga avslutat sitt arbete.

De nu redovisade pensionsregleringarna hava äsyftat en förbättring av oreglerade tjänstepensioner i förhållande till de pensioner, som ansluta sig till de i kommunikationsverkens lönesystem förekommande lönebeloppen.

Frågan om anpassning av de äldre pensionerna — däri inbegripna såväl oreglerade som nyreglerade pensioner — efter den förhöjda pensionsnivå, som fastställdes genom de vid 1941—1943 års riksdagar genomförda pensionsregleringarna, var föremål för övervägande i samband med prövningen vid 1943 års riksdag av Kungl. Maj:ts genom proposition nr 170 framlagda förslag om förbättring av vissa äldre tjänstepensioner. Förbättringen av de äldre pensionerna ansågs emellertid — av finansiella skäl — böra begränsas till vissa lägre pensioner. Förbättringen kom sålunda att avse pensioner, som vid fullt antal tjänstår utgå med ett årligt belopp av högst 1 800 kronor, oberäknat dyrtidstillägg och kristillägg. Endast de lägsta pensionärsgrupperna fingo sina pensioner uppbringade till den nyaste pensionsnivån. I den mån pensionerna närmade sig den gräns, över vilken pensionsförbättring icke skulle utgå, utjämnade förbättringen endast delvis skillnaden mellan den tidigare och den nyaste pensionsnivån.

På sätt framgår av sistnämnda proposition hava de under åren 1941—1943 genomförda pensionsregleringarna medfört en höjning av pensionsnivån, som i förhållande till civila tjänstepensionsreglementet och därmed jämförliga författningar uppgår till 17—12 procent i lönelägena A 1—13 samt 12—6 procent i högre lönelägen å A-löneplanen. I uttalande till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet framhöll föredragande departementschefen, att en icke obetydlig procentuell skillnad föreläge mellan de nya pensionerna och de pensioner, som utginge enligt närmast förut fastställda författningar med pensionsunderlag avvägda i förhållande till A-ortslön enligt den under åren omkring 1920 genomförda löner regleringen. En förbättring i viss utsträckning av dessa äldre pensioner framstode såsom befogad i synnerhet vad anginge de lägre graderna, för vilka behovet av förbättring i levnadsvillkoren gjorde sig starkare gällande. Än mera framträdde, yttrade departementschefen, behovet av förbättring i fråga om vissa pensioner, som voro att hänföra till en ännu äldre grupp än de nyss åsyftade. De efter s. k. oreglerad avlöning avvägda pensionerna befunno sig alltjämt till stor del på en sådan nivå, att åtgärder för utjämning i någon mån av skillnaden i förhållande till nya pensioner förefölle i hög grad påkallade. Såsom ovan framhållits erhöll det i propositionen framlagda regleringsförslaget en starkt begränsad räckvidd. Någon generell förhöjning av äldre pensioner ifrågasattes icke.

Bankoutskottet uttalade i anledning av propositionen (utlåtande nr 54) bl. a., att det enligt utskottets mening i och för sig hade varit önskvärt om den ifrågasatta pensionsförbättringen kunnat erhålla en något större räckvidd än enligt Kungl. Maj:ts förslag. Med hänsyn till den utgiftsökning, som även en relativt blygsam utvidgning av den föreslagna pensionsregleringen skulle medföra, hade utskottet för det dåvarande icke ansett sig kunna sträcka sig utöver vad Kungl. Maj:t förordat. Frånsett att i dåvarande största möjliga försiktighet borde iakttagas vid beviljandet av nya statliga utgifter syntes det önskvärt, att utgifter av föreliggande slag i görligaste mån begränsades med hänsyn till de av statsmakterna utstakade linjerna för pris- och lönepolitiken. Vad utskottet anfört godkändes av riksdagen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen hava å oreglerad lön bestämda pensioner genom den övergångna regleringen i det närmaste bringats upp i nivå med nyreglerade, i förhållande till A-ortslön avvägda pensioner. I vissa fall hava dessa pensionsregleringar inneburit en avsevärd förbättring av den tidigare pensionen. Exempelvis må nämnas, att vissa manliga och

kvinnliga småskollärare, vilkas grundpensioner ursprungligen utgjort 450 kronor för år, på grund av sedermera genomförda pensionsförbättringar kommit i åtnjutande av en pension, som med dyrtidsförmåner för närvarande uppgår till 2 584 kronor resp. 2 531 kronor för år. Motionärernas förslag innebär, att pensionsförmånerna nu skulle ytterligare förhöjas till 3 426 kronor för manlig lärare resp. 3 254 kronor för kvinnlig lärare för år, dyrtidsförmåner inräknade. Till jämförelse må erinras, att f. d. anställningshavare vid statliga bolag samt kommunala f. d. anställningshavare, som uppbära pension från enskild pensionsinrättning, regelmässigt icke komma i åtnjutande av vare sig dyrtidsförmåner eller andra förbättringar av pensionen.

Den lämnade redogörelsen utvisar ock, att de redan genomförda pensionsregleringarna av oreglerade pensioner med hänsyn till de därmed förknippade ökade utgifterna för statsverket icke ansetts böra medföra full kompensation. I vissa fall har förbättringen ansetts böra förbehållas uteslutande de lägre pensionerna. Den anpassning efter den senaste pensionsnivån, som år 1943 genomförts beträffande vissa äldre pensioner, har likaledes, såsom ovan nämnts, främst av statsfinansiella skäl ansetts böra omfatta endast lägre pensioner. Några beräkningar rörande de merkostnader, som skulle uppkomma för statsverket vid ett genomförande av motionärernas förslag, har statskontoret icke hunnit verkställa. En generell pensionsförbättring av äldre pensioner, som går ut på att till det nu utgående pensionsbeloppet, beräknat vid index 156, lägga halva skillnaden mellan motsvarande pension enligt allmänna tjänstepensionsreglementet och den utgående pensionen — således en reglering enligt de grunder, som tillämpats i ovannämnda kungörelse nr 280/1925 och av mindre storleksordning än den motionärerna föreslagit — skulle enligt för statskontoret tillgängliga statistiska uppgifter och på grundval av dessa redan verkställda beräkningar medföra en ökad merutgift för statsverket av icke mindre än i runt tal 3.8 miljoner kronor för år. I rådande statsfinansiella läge kvarstå enligt statskontorets mening alljämt de betänkligheter mot en mera omfattande pensionsreglering, åt vilka bankoutskottet år 1943 givit uttryck. Vid sådant förhållande måste statskontoret avstyrka motionärernas förslag.

Tjänstepensionerna kunna indelas i följande tre huvudgrupper: *Utskottet.*

1. Tjänstepensioner, som fastställts enligt vid 1941—1943 års riksdagar genomförda tjänstepensionsregleringar och vilka sålunda utgå enligt allmänna tjänstepensionsreglementet, 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare och folkskolans tjänstepensionsreglemente (trädde i kraft den 1 juli 1942) samt tjänstepensionsreglementet för de högre kommunala skolorna (trädde i kraft den 1 juli 1943). Ifrågavarande pensionsregleringar ha omfattat de befattningshavare m. fl., vilka blivit delaktiga av de under åren 1939—1943 genomförda allmänna lönerogleringarna, och ha i viss utsträckning gjorts tillämpliga på de tjänstemän och arbetare, vilka under tiden 1 juli 1939—30 juni 1942 (1 juli 1939—30 juni 1943) avgått med rätt till pension enligt då gällande pensionsreglementen (jfr grupp 2 nedan). Här avsedda pensioner benämnas i det följande *nyaste pensioner*.

2. Tjänstepensioner, som bestämts å s. k. nyreglerad lön, varmed avses lön enligt det vid 1920-talets början införda lönesystemet. Dessa pensioner

utgå i huvudsak enligt 1920 års pensionslag för affärsverken, 1921 års kungörelse (nr 456) med pensionsbestämmelser för tjänstemän vid civila statsförvaltningen, civila och militära tjänstepensionsreglementena, 1938 års tjänstepensionsreglemente för lärare vid folk- och småskolor m. fl., 1939 års tjänste- och familjepensionsreglemente för lärare vid högre kommunala skolor och 1934 års tjänstepensionsreglemente för arbetare. Här avsedda pensioner benämnas i det följande *nyare pensioner*.

3. Tjänstepensioner, som avvägrats med hänsyn till s. k. oreglerad lön och som utgå enligt äldre pensionsbestämmelser än de ovan nämnda. Ifrågakvarvarande pensioner benämnas i det följande *äldre pensioner*.

De nyaste pensionerna, vilka beräknats i förhållande till lönen för ortsgupp C i stället för — såsom fallet varit i fråga om de nyare pensionerna — i förhållande till lönen för ortsgupp A, överstiga för närvarande nivån för sistnämnda pensioner med 2,4—12,0 procent i lönelägena A 1—6, med 14,7—10,5 procent i lönelägena A 7—15 samt med 9,8—6,8 procent i högre lönelägen å A-löneplanen. Motsvarande procenttal för arbetarpersonalen utgör 0,5—12,0.

De äldre pensionerna ligga i regel på en lägre nivå än övriga pensioner. Någon enhetlig pensionsnivå förefinnes dock ej inom denna grupp, varför olika pensionsbelopp förekomma för befattningshavare, som pensionerats å befattningar i en och samma tjänsteställning, beroende på de successivt genomförda pensionsregleringarna. Genom särskilt beslutade löne- och pensionsförbättringar ha de äldre pensionerna uppbringats till sådan storlek, att de i allmänhet utgöra omkring 90 procent av motsvarande nyare pensioner.

En relativt betydande skillnad föreligger alltså mellan de pensioner, som från och med den 1 juli 1939 utgå enligt de senast fastställda pensionsreglementena, och de pensioner, som utgå enligt äldre bestämmelser. Skillnaden är i regel större ju äldre de senare pensionerna äro.

De olika pensionsnivåerna ha uppkommit därigenom, att de tid efter annan beslutade pensionsregleringarna icke erhållit retroaktiv tillämpning på redan avgångna befattningshavare. En viss anpassning av de äldre pensionerna till de nyare har emellertid eftersträfvats av statsmakterna. En fullständig utjämning har dock ej ansetts vara möjlig. Statskontoret har i sitt ovan återgivna yttrande närmare redogjort för de åtgärder, som under 1920- och 1930-talen vidtagits i syfte att minska skillnaden mellan äldre och nyare pensioner. De senaste löne- och pensionsregleringarna hava aktualiserat frågan om en anpassning av såväl de äldre som de nyare pensionerna till de nyaste. I sådant avseende genomfördes i fjol på förslag av Kungl. Maj:t en förbättring av pensionerna för vissa sådana f. d. anställningshavare som, därest de kvarstått i anställningen, skulle ha ägt övergå till något av de nu gällande pensionsreglementena.

1943 års pensionsreglering begränsades av statsfinansiella skäl till pensioner, som vid fullt antal tjänstår utgingo med ett årligt belopp av högst 1 800 kronor, oberäknat dyrtidstillägg och kristillägg, vilket motsvarar ett pensionsbelopp av 2 626 kronor, om dylika tillägg beräknas vid nuvarande levnadskostnadsindex. Förbättringen kom sålunda uteslutande pensionärer med jämförelsevis låga pensioner till godo. Endast beträffande den allra lägsta pensionärsgruppen (kvinnlig icke yrkesutbildad arbetarpersonal) blevo pensionerna uppbringade till den nyaste pensionsnivån. Pensionsförbättringen uppgick härvid för nyare pensioner till högst 183 kronor, vilket belopp fastställdes såsom maximum för förbättringen även för övriga av regleringen berörda nyare pensioner. I den mån pensionerna närmade sig den gräns, över vilken pensionsförbättring icke skulle utgå — denna gräns nåddes redan i fråga om befattningar i lönegraden A 6 — utjämnade förbättringen endast delvis skillnaden mellan den tidigare och den nyaste pensionsnivån. — De äldre pensionerna höjdes med två tredjedelar av skillnaden mellan pensionsbeloppet och 2 626 kronor, dock högst 300 kronor. Den förbättrade pensionen skulle dessutom icke få överstiga motsvarande nyare pension. Antalet pensionärer, som kommo i åtnjutande av pensionsförbättring, beräknades till omkring 7 000 eller en tredjedel av samtliga pensionärer, 21 000. Kostnaderna för pensionsförbättringen uppskattades till 850 000 kronor.

I motionerna I: 94 och II: 151, avseende f. d. tjänstemän och arbetare i statens tjänst, I: 68 och II: 96, avseende f. d. lärare vid folk- och småskolor, samt II: 388, avseende f. d. lärare vid kommunala skolor m. fl., ha förslag nu framställts om en allmän pensionsreglering. Samtliga nyare och äldre pensioner skulle enligt motionerna från och med den 1 juli 1944 uppbringas till samma belopp som de nyaste. Alternativt har yrkats, att nämnda pensioner skulle höjas till belopp, motsvarande två tredjedelar av lönen å C-ort enligt de närmast före den 1 juli 1939 gällande avlöningsreglementena. Förstnämnda yrkande har, såvitt angår f. d. statstjänstemän, dessutom upptagits i motionen II: 155.

Bakom de sålunda motionsvis framförda yrkandena om en snar reglering av de nyare och äldre pensionerna står ett betydande antal ledamöter av riksdagens båda kamrar. Motionerna torde också återspegla en bland pensionärerna allmänt utbredd åsikt, att fjolårets pensionsreglering var alltför begränsad, såväl i fråga om förbättringens storlek som beträffande antalet av de pensionärsgrupper, som kommo i åtnjutande av förbättringen. För egen del har utskottet ansett det vara önskvärt, att en mera omfattande pensionsreglering kommer till stånd. Härvid har utskottet eftersträvat att finna en lösning redan vid innevarande års riksdag. Till en början har prövats möjligheten av att genomföra en allmän pensionsreglering i anslutning till de i motionerna framförda förslagen. I sådant syfte har utskottet låtit verkställa kostnadsberäkningar beträffande nämnda förslag. Det resultat av

beräkningarna, som i det följande redovisas rörande såväl detta som vissa andra alternativ, avser kostnaderna för det första tillämpningsåret. På grund av pensionärsstockens minskning till följd av dödsfall komma de årliga kostnaderna efter hand att successivt nedgå. Av beräkningarna framgår, att en förhöjning av de nyare och äldre pensionerna intill samma belopp, som utgår enligt de senast fastställda pensionsreglementena, skulle — exklusive kostnaden för 1943 års pensionsreglering — medföra en merutgift för statsverket av 10,1 miljoner kronor. En omräkning av pensionerna efter C-ortslöner i stället för A-ortslöner skulle draga en kostnad utöver 1943 års pensionsreglering av i det närmaste 7 miljoner kronor. En utgift av den betydande storleksordning, som dessa alternativ innebära, har utskottet icke ansett sig kunna i nuvarande statsfinansiella läge tillråda. På grund härav kan utskottet icke biträda de i förevarande motioner väckta yrkandena.

Utskottet har därför undersökt vissa andra vägar att utjämna eller minska skillnaden mellan de olika pensionsnivåerna. Bland de alternativ, som i sådant avseende varit under omprövning inom utskottet, har utskottet till särskilt övertvägande förehåft ett, som i stort sett innebär, att samtliga pensioner skulle, oavsett storleken av desamma, förhöjas med vissa bestämda belopp, nämligen de nyare pensionerna med 200 kronor och de äldre med 300 kronor. Å pensionsförbättringen skulle dock avräknas den pensionsförhöjning, som kommit vissa pensionstagare till del enligt 1943 års beslut, varjämte skulle iakttagas, att pensionerna genom den sammanlagda förbättringen icke skulle få överstiga motsvarande nyaste pensioner. Kostnaderna för ett genomförande av detta förslag ha beräknats till 3,3 miljoner kronor. Även detta belopp måste med hänsyn till det ansträngda budgetära läget anses vara för högt, i synnerhet som det här rör sig om utgifter, beträffande vilka särskild återhållsamhet påkallas med hänsyn till den av statsmakterna förda restriktiva pris- och lönepolitiken. Enligt utskottets mening bör den årliga utgiften för den nu tilltänkta tjänstepensionsregleringen hålla sig inom en kostnadsram av högst 2 miljoner kronor. Med hänsyn härtill har, då en reducering av den ifrågasatta pensionsförhöjningen under 200 respektive 300 kronor icke syntts böra ifrågakomma, någon annan utväg icke stått till buds än att låta pensionsregleringen stanna vid en viss högsta gräns å pensionsskalan och därmed omfatta endast lägre samt i viss utsträckning medelstora pensioner. För en dylik åtgärd tala för övrigt samma skäl, som voro avgörande vid 1943 års pensionsreglerings begränsning till de lägre pensionerna, nämligen att den för ändamålet disponibla summan därigenom kommer dem till godo, för vilka behovet av en pensionsförbättring är mest framträdande.

Från nu angivna utgångspunkter har utskottet stannat vid att föreslå en på det sätt begränsad pensionsreglering, att förbättringen skall utgå med i princip 200 kronor å nyare och 300 kronor å äldre pensioner, samt att pension jämte förbättring i intet fall må överstiga ett be-

lopp av 3 735 kronor för år, räknat vid nuvarande indexläge, vilket belopp svarar mot beloppet för nyare pension i lönegrad A 12 jämte pensionsförbättring. Kostnaden för en dylik pensionsreglering, utformad på sätt framgår av det följande, uppgår till 1,9 miljoner kronor.

Regleringen skulle innebära, att nyare pensioner till f. d. befattningshavare i lönegrad A 12 (Eo 13) eller lägre löneställning förhöjas med i princip 200 kronor, såvitt angår pensioner vilka omreglerats år 1943 efter avdrag dock av därvid redan erhållen förbättring. Då för kvinnliga pensionstagare pensionen beräknats efter näst högsta löneklassen i vederbörande lönegrad, kommer för dessa begränsningen att inträda vid lönegrad A 13 (Eo 14). Nyare pensioner till f. d. militära beställningshavare komma med angivna utgångspunkter att förbättras i de fall, där pensionen beräknats efter underlaget för någon av lönegraderna Oa 1 (fänrik), UO 1 (sergeant), Mb 1 (högbåtsman) och Mb 2 (flaggkorpral).

Vad härefter angår äldre pensioner får utskottet föreslå, att — i anslutning till vad som skedde vid 1943 års pensionsreglering — förbättringen bestämmes till två tredjedelar av skillnaden mellan maximibeloppet, 3 735 kronor, och gamla pensionsbeloppet, i princip dock högst 300 kronor. Då, såsom redan angivits, pensionsnivån för äldre pensioner i genomsnitt ligger 10 procent under motsvarande nivå för nyare pensioner, vilket ungefär motsvarar skillnaden mellan pensionsbeloppen för två på varandra följande lönegrader i mellanlägena, kommer en pensionsförbättring i enlighet med utskottets förslag att i huvudsak omfatta äldre pensioner i löneställning närmast motsvarande högst lönegrad A 14, varjämte vad angår militära beställningshavare en mindre förbättring skulle komma jämväl de pensionärer till del, vilka närmast äro att hänföra till lönegrad UO 2 (fanjunkare).

En pensionsförbättring, sådan som den av utskottet nu skisserade, kan i princip utgå med ett enhetligt belopp av 200 resp. 300 kronor. Av praktiska skäl och med hänsyn jämväl till de mindre önskvärda förskjutningar i relationen mellan olika pensioner, som skulle uppkomma vid förändringar i indexläget, därest pensionsförbättringen fastställdes till ett bestämt belopp, synes emellertid förbättringen, på sätt skedde i fjol, böra inarbetas i grundpensionen, så att det omreglerade grundbeloppet jämte vederböriga tillägg vid nuvarande indexläge medför en pensionsförbättring å i runda tal ryss angivna belopp.

Vid en omreglering, som här avses, måste i varje fall iakttagas, att den förhöjda pensionen icke kommer att överstiga motsvarande med tillämpning av nu gällande tjänstepensionsreglemente beräknade pension. Likaså bör äldre pension i intet fall förhöjas till sådant belopp, att den kommer att utgå med högre belopp än motsvarande nyare pension.

Innebörden av det nu framlagda förslaget framgår av sammanställningen å s. 10. Med hänsyn till de skiftande underlag, efter vilka äldre pensioner beräknats, är sammanställningen vad angår dessa endast att betrakta såsom en exemplifiering.

Lönegrad ¹ , resp. pensionsgrupp	Nuvarande pensioner			Föreslagna förbättrade pensioner				Nyaste pensioner	
	författ- ningsenlig pension	författ- ningsenlig pension jämfte tillägg	därav 1943 års pensions- förbätt- ring	reglerad, författ- ningsenlig pension	reglerad, författ- ningsenlig pension jämfte tillägg	författ- ningsenlig pension jämfte tillägg	reglerad, författ- ningsenlig pension jämfte tillägg	förbätt- ningsenlig pension; grund- belopp	författ- ningsenlig pension jämfte tillägg
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Nyare pensioner.									
<i>Befattningshavare.</i>									
Ek 6	1 404	2 039: 52	182: 88	1 416	2 065: 44	25: 92	208: 80	1 590	2 081: 04
Eo 1	1 476	2 147: 04	182: 88	1 488	2 160: 96	13: 92	196: 80	1 680	2 200: 8
A 1	1 560	2 270: 40	182: 88	1 572	2 284: 32	13: 92	196: 80	1 776	2 326: 56
A 2	1 644	2 393: 76	182: 88	1 656	2 407: 68	13: 92	196: 80	1 884	2 468:
A 3	1 704	2 477: 28	174: 72	1 716	2 503: 20	25: 92	200: 64	1 980	2 593: 8
A 4	1 752	2 544: 96	158: 40	1 776	2 584: 80	39: 84	198: 24	2 076	2 719:
A 5	1 800	2 626: 56	156: 00	1 836	2 668: 32	41: 76	197: 76	2 184	2 861: 04
A 6			84: 00	1 884	2 736: 00	109: 44	193: 44	2 280	2 986: 8
A 7	1 824	2 654: 40	—	1 968	2 859: 36		204: 96	2 376	3 112: 5
A 8	1 920	2 791: 68	—	2 052	2 982: 72		191: 04	2 484	3 254:
A 9	2 040	2 968: 80	—	2 184	3 173: 76		204: 96	2 616	3 426:
A 10	2 160	3 145: 92	—	2 304	3 352: 80		206: 88	2 760	3 615: 60
A 11	2 304	3 352: 80	—	2 436	3 543: 84		191: 04	2 916	3 819:
A 12	2 436	3 543: 84	—	2 568	3 734: 88		191: 04	3 072	4 024: 32
A 13	2 640	3 844: 32	—	2 640	3 844: 32		—	3 300	4 323:
<i>Beställningshavare.</i>									
Mb 1	1 800	2 626: 56	36: 00	1 920	2 791: 68	165: 12	201: 12	2 256	2 955:
Mb 2			24: 00			165: 12	189: 12	2 400	3 144:
UO 1	2 196	3 199: 68	—	2 340	3 406: 56		206: 88	2 844	3 725:
Oa 1	1 800	2 626: 56	—	1 944	2 831: 52		204: 96	2 724	3 568:
<i>Arbetare.</i>									
I kv.	1 344	1 956: 00	182: 88	1 344	1 956: 00	—	182: 88	1 500	1 965:
II kv.	1 476	2 147: 04	182: 88	1 488	2 160: 96	13: 92	196: 80	1 680	2 200:
I man	1 704	2 477: 28	174: 72	1 716	2 503: 20	25: 92	200: 64	2 076	2 719: 56
II man	1 800	2 626: 56	156: 00	1 836	2 668: 32	41: 76	197: 76	2 280	2 986:
Äldre pensioner.									
<i>Befattningshavare.</i>									
A 5	1 728	2 517: 12	214: 58	1 788	2 598: 72	81: 60	296: 18	2 184	2 861:
A 6	1 740	2 531: 04	180: 48	1 824	2 654: 40	123: 36	303: 84	2 280	2 986:
LO 9, kv. ²	1 776	2 584: 80	78: 24	1 932	2 817: 60	232: 80	311: 04	2 484	3 254: 04
LO 16—17, kv. ³ ..	2 472	3 597: 60	—	2 532	3 693: 12		95: 52	3 768	4 936: 08
								3 996	5 234: 7
<i>Beställningshavare.</i>									
UO 1	2 160	3 145: 92	—	2 340	3 406: 56		260: 64	2 844	3 725:
UO 2	2 244	3 269: 28	—	2 448	3 569: 76		300: 48	3 312	4 338: 72
	2 544	3 707: 04	—	2 556	3 720: 96		13: 92		

¹ För befattning nu gällande lönegrad. Beloppen avse män utom beträffande lönegraderna Ek 6 och LO 9, 16—17 samt kvinnliga arbetare. För kvinnor gälla eljest beloppen i närmast lägre lönegrad.

² Ordinarie småskollärarynna.

³ Ordinarie folkskollärarynna. Numera tillämpas alltefter lästiden lönegraderna 16 och 17 för folkskollärare. Före $\frac{1}{7}$, 1942 förekom jämväl placering i 15 lönegraden.

I de fall, där tjänstepension utgått med avkortat eller eljest med hänsyn till antalet tjänstår nedsatt pensionsbelopp, beräknades den förhöjda tjänstepensionen vid 1943 års pensionsreglering på sådant sätt, att den avkortade pensionen förhöjdes proportionsvis lika mycket som hel pension förhöjdes. Pensionstagare, som uppbar avkortad pension, kom sålunda icke i åtnjutande av samma pensionsförbättring, som kom den till del, som uppbar hel pension, utan hans förbättring nedsattes i samma mån som hans pension varit avkortad eller eljest nedsatt. Härigenom bibehölls den tidigare relationen mellan hela och avkortade pensioner. Utskottet har icke funnit skäl att beträffande förevarande pensionsreglering förorda någon annan princip för förbättring av de avkortade pensionerna.

Vad angår omfattningen av den nu föreslagna pensionsregleringen, vill utskottet till en början erinra, att den vid 1943 års riksdag genomförda pensionsregleringen i princip gällde pensionstagare, vilka innehafvt sådan anställning, som avses i de nyaste tjänstepensionsreglementena, men vilka på grund av tidigare avgång icke ägt övergå till dessa reglementen. I enlighet härmed voro de grupper pensionstagare, som icke omfattades av beslutet om pensionsförbättring, i huvudsak följande:

1. pensionärer, vilka innehafvt sådan anställning i den civila statsförvaltningen, som ännu är att betrakta som i avlöningshänseende oreglerad;
2. f. d. innehavare av icke statliga befattningar med pensionsrätt i statens pensionsanstalt, utom lärare vid folk- och småskolor;
3. f. d. militära beställningshavare å övergångsstat och reservstat samt f. d. personal i försvarsväsendets reserver;
4. innehavare av pensioner, som genom särskilda beslut beviljats av riksdagen;
5. f. d. anställningshavare, vilka åtnjuta pension enligt de i kungörelsen 585/1934 meddelade s. k. summariska pensionsbestämmelserna för arbetarpersonal i statens tjänst;
6. f. d. arbetare vid statens järnvägsbyggnader, pensionerade enligt kungörelsen nr 859/1918;
7. f. d. befattningshavare, vilka i samband med olika omorganisationer beviljats förtidspension enligt särskilda grunder;
8. pensionärer, till vilka utgår uppskjuten pension; samt
9. Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare ävensom pensionerade båtsmän och marinsoldater.

Enligt utskottets mening torde i stort sett samma avgränsning med avseende å de pensionstagargrupper, som skulle komma i åtnjutande av pensionsförbättring, böra gälla för den nu ifrågasatta pensionsregleringen som för fjolårets. Två pensionstagargrupper, som undantogos vid 1943 års pensionsreglering, nämligen f. d. militära beställningshavare å tvångsvis övergångsstat och å reservstat, böra emellertid på grund av ändrade förutsättningar nu komma i åtnjutande av pensionsförbättring. Vid tidpunkten för

ikraftträdandet av nyssnämnda pensionsreglering den 1 juli 1943 voro beställningshavare å reservstat och å tvångsvis övergångsstat icke underkastade bestämmelserna i allmänna tjänstepensionsreglementet, varför förutsättningar för pensionsreglering av motsvarande pensionstagargrupper då icke förelågo. Sedermera har allmänna tjänstepensionsreglementet från och med den 1 januari 1944 gjorts tillämpligt å beställningshavare å reservstat, och från och med den 1 juli 1944 skall reglementet erhålla viss tillämpning jämväl å till övergångsstat tvångsvis överförda beställningshavare. Motsvarande båda pensionstagargrupper synas med hänsyn härtill böra omfattas av nu ifrågasatt pensionsreglering.

Vid 1943 års pensionsreglering undantogs f. d. lärare vid högre kommunala skolor. Anledningen härtill var, såsom framgår av propositionen nr 170/1943, s. 5, att dessa lärares pensioner överstego maximibeloppet för de pensioner, som avsågos med det då framlagda förslaget. Bland ifrågasvarande pensionerade lärare torde emellertid finnas ett fåtal, vilkas pensioner understiga det nu förutsatta maximibeloppet. Dessa lärare torde böra komma i åtnjutande av den nu föreslagna pensionsförbättringen.

I fråga om ett par andra pensionärsgrupper, som enligt utskottets förslag icke omfattas av pensionsförbättringen, nämligen innehavare av s. k. riksdagspensioner samt f. d. arbetare med pension enligt de s. k. summariska arbetarpensionsbestämmelserna, har inom utskottet den uppfattningen varit företrädd, att jämväl dessa grupper borde komma i åtnjutande av pensionsförbättring. Denna uppfattning kan i och för sig ej fränkännas berättigande ur den synpunkten, att det här rör sig om pensionstagare, vilkas pensioner i allmänhet äro jämförelsevis låga. Emellertid har utskottet icke ansett sig kunna beträffande dessa grupper framlägga något förslag. Beträffande riksdagspensionerna har i propositionen nr 103 till 1943 års riksdag anförts, att frågan om en jämkning av dessa pensioner i anledning av tillkomsten av de nya pensionsreglementena varit föremål för övervägande inom finansdepartementet men att det då icke ansetts lämpligt att genomföra någon närmare anpassning av riksdagspensionerna till de nya tjänstepensionsunderlagen. Detta uttalande föranledde icke någon erinran från riksdagens sida. Vad de s. k. summariska arbetarpensionerna angår fastställdes desamma så sent som år 1942 utan att de då undergingo någon höjning i samband med att pensionsnivån för de till tjänstepensionsreglementet anslutna arbetarna förhöjdes. Då sålunda för ifrågasvarande grupper någon skillnad icke föreligger i beloppen för de pensioner, som beviljats före och efter de nya pensionsreglementenas tillkomst, saknas grund för en särskild reglering av förstnämnda (äldre) pensioner i nu förevarande sammanhang. Enligt utskottets mening synes emellertid en eventuell framtida höjning av pensionsbeloppen för nya pensioner av här förevarande art böra föranleda, att frågan om en reglering jämväl av redan beviljade pensioner upptages till övervägande.

Beträffande vissa grupper synes pensionsförbättringen böra bestämmas efter särskilda normer.

Enligt kungörelsen den 21 april 1944 (nr 203) angående tillämpning i vissa fall av allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena å beställningshavare tillhörande arméns och marinens övergångsstat, m. m. skola dessa reglementen från och med den 1 juli 1944 under vissa förutsättningar och med vissa modifikationer erhålla tillämpning å beställningshavare, för vilka gälla föreskrifterna rörande *till övergångsstat tvångsvis överförda beställningshavare* i kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429). Vid pensionsbeloppets bestämmande skall enligt förstnämnda kungörelse tillämpas det pensionsunderlag, som anses hava varit för vederbörande gällande i medeltal under tiden från överföringen till övergångsstat intill pensionsålderns inträde. Om perioden mellan dessa tidpunkter omfattat flera än tio hela kalenderår, skola dock tillämpas lägst de underlag, som anses hava varit för beställningshavare gällande i medeltal under de tio hela på varandra följande kalenderår, varunder beställningshavarens tjänstgöring varit mest omfattande. Beträffande de pensionsunderlag, som anses hava varit gällande, stadgas i kungörelsen, att vederbörliga underlag enligt allmänna tjänstepensionsreglementet skola tillämpas för tid, under vilken beställningshavaren uppehållit för pensionerad personal avsedd befattning eller eljest tagits i anspråk för tjänstgöring, samt att äldre pensionsunderlag, omräknade till 1935 års genomsnittliga levnadskostnadsnivå, skola tillämpas för annan tid.

Det har syntts utskottet naturligt, att vid bestämmandet av pensionsförbättringen till f. d. beställningshavare å tvångsvis övergångsstat anknytning sökes till de bestämmelser, som gälla beträffande allmänna tjänstepensionsreglementets tillämpning å beställningshavare å tvångsvis övergångsstat. Utskottet vill i enlighet härmed förorda, att f. d. beställningshavare å tvångsvis övergångsstat, vilka avgått med pension före den 1 juli 1939, i princip må komma i åtnjutande av föreslagen pensionsförbättring av 200 eller 300 kronor i samma mån, som de under tiden mellan överföringen till övergångsstat och pensionsålderns inträde uppehållit för pensionerad personal avsedd befattning eller eljest tagits i anspråk för tjänstgöring.

Beträffande ytterligare en grupp av pensionstagare synes en reglering enligt särskilda grunder vara erforderlig. Utskottet avser härvid *vissa f. d. tjänstemän eller arbetare vid affärsverken*, vilkas pensionsförmåner bestämts med tillämpning av någon av kungörelserna den 29 juni 1917 (nr 441—443) med reglementen för respektive statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal, telegrafverkets pensionskassa för pensionering av verkstads-, förråds- och linjearbetare samt statens vattenfallsverks pensionskassa för pensionering av icke-ordinarie personal. Pensionerna beräknades enligt dessa kungörelser icke på grundval av vissa bestämda pensionsunderlag, utan de sattes i viss relation till vederbörandes avlöningsförmåner. Då beloppen av hel pension voro relativt höga, nästan

undantagslöst över 1 800 kronor (2 626 kronor dyrtidstillägg och kristilllägg inberäknade), kommo förevarande pensionstagare i regel icke i åtnjutande av pensionsförhöjning vid föregående års pensionsreglering, oaktat pensionsbeloppen på grund av sättet för pensionernas beräkning i många fall understiga förenämnda maximibelopp. Genom att det belopp, till vilket pension jämte förbättring högst må utgå, enligt utskottets förslag skulle höjas från 2 626 kronor till 3 735 kronor, skulle visserligen flertalet av nu avsedda pensionstagare denna gång komma i åtnjutande av pensionsförbättring, men då pensionerna utgå med i förhållande till respektive hela pensioner starkt reducerade belopp, skulle pensionsförhöjningen i motsvarande mån nedsättas. Ett upprivande av de tillämpade pensionsberäkningsgrunderna finner utskottet främst av praktiska skäl icke böra ifrågakomma. Där emot synas lämpligen nu gällande tillgodoräkningsbestämmelser kunna tillämpas vid beräkningen av förbättringen. Utskottet vill fördenskull förordna, att förbättringen i dessa fall i princip nedsättes, i den mån antalet tjänstår understigit 30.

I likalydande motionerna I: 95 och II: 152 har hemställts, att *viss lotspersonal samt vissa lokeldare och lokförare*, för vilka tjänstepensionsunderlagen enligt allmänna tjänstepensionsreglementet höjts en eller två enheter över den i lönehänseende och tidigare jämväl i pensionshänseende gällande lönegraden, skulle komma i åtnjutande av förbättrad pension efter den högre lönegraden. Denna hemställan har gjorts under förutsättning att riksdagen skulle besluta en omreglering av nyare och äldre pensioner efter C-ortslönerna. Då med den ståndpunkt utskottet intagit i fråga om pensionsförbättringen denna förutsättning ej är för handen, torde ifrågavarande motioner ej böra föranleda någon riksdagens åtgärd. I motionerna berörda befattningshavare skulle emellertid komma i åtnjutande av den av utskottet förordade pensionsförbättringen.

K o s t n a d e r n a för genomförande av en pensionsförbättring i enlighet med vad utskottet förordnat ha, såsom ovan nämnts, beräknats till omkring 1,9 miljoner kronor för år. Fördelningen av kostnaderna å f. d. befattningshavare och f. d. arbetare samt å nyare och äldre pensioner framgår av nedanstående sammanställning, som jämväl utvisar antalet av pensionsregleringen berörda pensionärer.

	Nyare pensioner		Äldre pensioner		Samtliga pensioner	
	antal	belopp kr.	antal	belopp kr.	antal	belopp kr.
F. d. befattningshavare ...	6 900	1 000 000	5 500	775 000	12 400	1 775 000
F. d. arbetare.....	1 400	25 000	500	100 000	1 900	125 000
Summa	8 300	1 025 000	6 000	875 000	14 300	1 900 000

Pensionsförbättringen skulle således tillkomma sammanlagt 14 300 pensionärer eller dubbelt så många som blevo delaktiga av 1943 års reglering.

Det ytterligare antal pensionärer, som nu skulle erhålla pensionsförbättring genom den övre gränsens höjning från lönegraden A 6 till lönegraden A 12, uppgår alltså till mer än 7 000.

Den av 1943 års riksdag beslutade pensionsregleringen trädde i kraft den 1 juli 1943. Genomförandet av regleringen, vilken såsom ovan nämnts omfattade omkring 7 000 pensionärer, var mycket tidskrävande och medförde vissa tekniska svårigheter, varigenom utbetalandet av de nya pensionsbeloppen försenades, i vissa fall närmare ett halvt år. Då omläggningen vid den av utskottet nu förordade pensionsregleringen blir än mer omfattande, i det nya pensionsbelopp skola beräknas för över 14 000 pensionstagare, torde pensionsregleringen böra träda i kraft den 1 januari 1945, vid vilken tidpunkt vederbörande myndigheter torde ha medhunnit de erforderliga beräkningarna och i övrigt kunnat genomföra den av regleringen påkallade tekniska omläggningen. Genom att bestämma ikraftträdandetiden på angivet sätt skulle de ur flera synpunkter mindre lämpliga retroaktiva pensionsutbetalningarna kunna undgås.

Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser för pensionsregleringens genomförande i huvudsaklig överensstämmelse med nu förordade grunder. Kungl. Maj:t torde härvid ha att förordna om de undantag från vad generellt skulle gälla i fråga om pensionsregleringen, vilka kunna finnas erforderliga, samt att eljest meddela de särbestämmelser, som med hänsyn till vissa pensionstagare eller grupper av pensionstagare kunna visa sig påkallade.

Vad slutligen angår de för pensionsregleringen erforderliga anslagsmedlen må framhållas, att av det sammanlagda kostnadsbeloppet, 1,9 miljoner kronor, 0,9 miljoner kronor torde falla på de affärsdrivande verken och alltså komma att bestridas av driftsmedel. Den övriga delen av kostnadsbeloppet, 1 miljon kronor, skulle belasta ett flertal anslag under tolfte huvudtiteln, nämligen anslagen till Pensioner åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare m. m., Dyrtdstillägg m. m. å äldre pensioner vid det statliga pensionsväsendet, Kristillägg å pensioner vid det statliga pensionsväsendet, Reglering av äldre tjänste- och familjepensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet, Dyrtdstillägg m. m. å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet samt Kristillägg å pensioner vid det statsunderstödda pensionsväsendet. Ifrågasvarande anslag äro för budgetåret 1944/45 redan fastställda av riksdagen. Anslagen äro emellertid förslagsanslag och torde under nämnda budgetår kunna belastas med de merutgifter å sammanlagt omkring 0,5 miljoner kronor, som skulle bli en följd av pensionsförbättringarna, utan att för ändamålet förstärkningsanslag behöva anvisas.

Den av utskottet ovan förordade pensionsregleringen avser uteslutande tjänstepensioner. I motionerna I: 94 och II: 151 har framhållits önskvärd-

heten av att även äldre familjepensioner — d. v. s. samtliga familjepensioner, vilka icke bestämts enligt 1941 års allmänna familjepensionsreglemente, folkskoians familjepensionsreglemente¹ eller 1942 års familjepensionsreglemente för arbetare — måtte bli föremål för en omreglering i syfte att utjämna skillnaden i förhållande till de pensioner, som utgå enligt nyssnämnda reglementen. Utskottet vill erinra, att ifrågavarande äldre familjepensioner genom beslut av 1939 års lagtima riksdag (prop. nr 296), i den mån desamma understego 70 procent av jämförlig änkepension enligt 1936 års allmänna familjepensionsreglemente, förbättrades intill sistnämnda procenttal. Vidare vill utskottet erinra, att familjepensionernas nivå vid senaste pensionsregleringen år 1941 icke undergick någon förhöjning. På grund härav ligga de nyare och de nyaste familjepensionerna på i stort sett samma nivå. Huruvida och i vad mån förutsättningar för en reglering av de äldre familjepensionerna ändock må anses föreligga, är en fråga, som utskottet i detta sammanhang icke ansett sig böra ingå på, då denna frågas bedömande i första hand torde böra ankomma på Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan förordats meddela bestämmelser angående omreglering av vissa äldre tjänstepensioner; samt

2) att förevarande motioner I: 94 och II: 151, II: 155, I: 95 och II: 152, I: 68 och II: 96 samt II: 388, i den mån de ej kunna anses besvarade med vad utskottet ovan anført, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 juni 1944.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar Åkerberg, Nordenson, Sundvik, Friggeråker, Leander, Johansson i Fårekulla, Löfgren och Sundelin;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen, Andersson i Munkaljungby, Eriksson i Sandby*, Barnekow, Sundberg, Nilsson i Landskrona och Persson i Norrby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1) av herrar Nordenson och Svedman, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande innehåll:

*Tjänstepensionerna kunna — — — (s. 5—8 i utskottets utlåtande) — — — väckta yrkandena.

Utskottet har därför — — — till 3,3 miljoner kronor. Alternativt med detta förslag har inom utskottet diskuterats en lösning, enligt vilken pensionsförbättringsbeloppen skulle tillkomma allenast pensionärer i högst lönegraden A 12. Därigenom skulle emellertid någon lösning på längre sikt icke vinnas. Rättvisa och billighet tala för att pensionsregleringen får omfatta *samtliga de pensionärer, som avgått före den 1 juli 1939 och sålunda befinna sig i en missgynnad ställning i förhållande till senare pensionerade anställningshavare*. Såsom erfarenheten från 1943 års pensionsreglering visat, blir en avgränsning av pensionsregleringen vid ett visst belopp å pensionsskalan mer eller mindre godtycklig. Den verkar särskilt otillfredsställande i gränslägena och väcker besvikelse bland de pensionärer, som ställas utanför. Den merutgift, som här avsedda allmänna pensionsförbättring skulle medföra i jämförelse med en till högst lönegraden A 12 begränsad reglering, uppgår för första tillämpningsåret till 1,4 miljoner kronor men minskas sedan efter hand under årens lopp för att slutligen helt försvinna. Genom den sålunda förordade lösningen skulle pensionsförbättring kunna beredas ytterligare bortåt 6 000 pensionärer, som enligt den begränsade regleringen skulle uteslutas från förbättringen.

Från angivna utgångspunkter har utskottet stannat vid att föreslå, att förbättringen skall utgå med i princip 200 kronor å nyare och 300 kronor å äldre pensioner. Denna lösning innebär tekniskt sett, att grundbeloppen för pensionerna höjas med ett belopp, som jämte rörliga tilläggsförmåner vid nuvarande indexläge i det närmaste motsvarar nyss angivna förbättring.

Vid en omreglering — — — (s. 9 näst sista stycket) — — — nyare pension.

I de fall — — — (s. 11) — — — och marinsoldater.

Enligt utskottets mening — — — (s. 11 sista stycket — s. 12) — — — pensionsreglering.

Vid 1943 — — — (s. 12) — — — framlagda förslaget. Då enligt utskottets förslag pensionsregleringen skulle bli generell, bör denna jämväl omfatta ifrågavarande pensionerade lärare.

I fråga — — — (s. 12) — — — till övervägande.

Beträffande vissa — — — (s. 13) — — — tjänstgöring.

Beträffande ytterligare — — — (s. 13—14) — — — förenämnda maxibelopp. Genom att enligt utskottets förslag pensionsregleringen skulle gälla samtliga pensioner, skulle visserligen nu avsedda pensionstagare — — — understigit 30.

I likalydande — — — (s. 14) — — — förordade pensionsförbättringen.

Kostnaderna för genomförande av en pensionsförbättring i enlighet med vad utskottet förordat ha, såsom ovan nämnts, för första tillämpningsåret beräknats till omkring 3,3 miljoner kronor för år. Fördelningen av kostnaderna å f. d. befattningshavare och f. d. arbetare samt å nyare och äldre pensioner framgår av nedanstående sammanställning, som jämväl utvisar antalet av pensionsregleringen berörda pensionärer.

	Nyare pensioner		Äldre pensioner		Samtliga pensioner	
	antal	belopp kr.	antal	belopp kr.	antal	belopp kr.
F. d. befattningshavare ..	8 900	1 400 000	9 200	1 775 000	18 100	3 175 000
F. d. arbetare.....	1 400	25 000	500	100 000	1 900	125 000
Summa	10 300	1 425 000	9 700	1 875 000	20 000	3 300 000

Den av utskottet förordade pensionsregleringen torde böra träda i kraft den 1 januari 1945. Kostnaderna torde, i den mån de ej utgå av affärsdrivande verks medel, böra bestridas av vederbörliga förslagsanslag under tolfte huvudtiteln.

Det torde — — — (s. 15) — — — visa sig påkallade.

Den av — — — (s. 15—16) — — — Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad ovan förordats meddela bestämmelser angående omreglering av de äldre tjänstepensionerna; samt

2) att förevarande motioner I: 94 och II: 151, II: 155, I: 95 och II: 152, I: 68 och II: 96 samt II: 388, i den mån de ej kunna anses besvarade med vad utskottet ovan anført, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»;

2) av herr *Paulsen*, vilken yrkat, att utskottet — i syfte att i möjligaste mån tillgodose de pensionärsgrupper, inom vilka behovet av en förbättring gör sig starkast gällande — bort förordade en pensionsförbättring, medförande en kostnad av 2 miljoner kronor och utformad enligt följande grunder:

»Nyare pensionerna i lönegraderna A 1—6, Mb 1 och 2 samt vad angår arbetare i båda pensionsgrupperna uppbringas så, att de uppgå till samma pensionsbelopp, som numera utgår i dessa lönegrader resp. pensionsgrupper, med den jämkningen dock att pensioner till f. d. manliga arbetare liksom tidigare beräknas efter lönegraderna A 3 (grupp I) och A 5 (grupp II).

Omregleringen innebär, att den nya förbättrade pensionen i lönegraden

A 6 blir 2 987 kronor. I lönegraderna A 7—9 höjas pensionerna till samma belopp. I övriga lönegrader sker ingen förhöjning.

Förbättringen av de nyare pensionerna framgår av följande tablå.

Lönegrad resp. pensionsgrupp	Nuvarande pension jämte tillägg (inkl. 1943 års pen- sionsförbättring)	Föreslagen pension jämte tillägg	Förbättring
<i>Befattningshavare.</i>	Kr.	Kr.	Kr.
Ek 6	2 040	2 081	41
Eo 1	2 147	2 201	54
A 1	2 270	2 327	57
A 2	2 394	2 468	74
A 3	2 477	2 594	117
A 4	2 545	2 720	175
A 5	2 627	2 861	234
A 6	2 627	2 987	360
A 7	2 654	2 987	333
A 8	2 792	2 987	195
A 9	2 969	2 987	18
A 10	3 146	3 146	—
<i>Beställningshavare.</i>			
Mb 1	2 627	2 955	328
Mb 2		2 987	360
<i>Arbetare.</i>			
I kv.	1 956	1 965	9
II kv.	2 147	2 201	54
I man	2 477	2 594	117
II man	2 627	2 861	234

Pensionärer med äldre pensioner erhålla samma förhöjning som enligt ovanstående tabell tillkommer pensionärer med nyare pension i motsvarande löneställning.»; samt

3) av herr *Johansson* i Fårekulla.

Särskilt uttalande

av herrar *Barnekow* och *Sundelin*, vilka ansett, att till utskottets motivering bort fogas följande:

»Utskottet betraktar sitt här framlagda förslag som en på behovsprincipen byggd provisorisk lösning och uttalar den förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte, då förhållandena det medgiva, taga frågan i sin helhet under omprövning och därvid även undersöka möjligheten att låta pensionstagare i andra lönegrader än nu berörda komma i åtnjutande av skälig pensionsförbättring samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna prövning må föranleda.»